

hý den už sto, pak tři sta. Z počátku bylo všechno živelné, pak přišel Viktorín Šulc s návrhem, abychom se konstitovali jako OF. Napojili jsme se na Koordinační centrum a já spolu s Viktorínem Šulcem jsem byl zvolen mluvčím rozhlasového OF. Bránil jsem se, necítil jsem se být oprávněným být tribunem těchto čistých myšlenek. Dostali jsme úkol zajistit reálné vysílání, což znamenalo odstranit celé vedení. V deset hodin večer stál před

MgA. Jiří Hraše

Miloš Junek

7. 4. 1920 Praha – 2002

V rozhlasu končil jako kapacita rozhlasové techniky. Po docházce do měšťanské školy nastoupil jako učeň do továrny Mikrofonu pod týmž strašnickým kopcem, na němž stála první vlastní rozhlasová vysílačka Strašnice. Vyšel odbornou pokračovací školou a za protektorátu navázal Vyšší průmyslovou školou elektro. Zaměstnán byl opět v Mikrofoně: „Pracoval na speciálních elektrotechnických měřicích přístrojích, přístrojích pomocných a na zesilovačích všech typů. Byl u nás zaměstnán jako laborant a zúčastnil se přímo na návrzích vyvíjení a zkoušení jmenovaných zařízení.“

Z tovární funkce laborant-vývojář nastoupil do rozhlasu r. 1945. V přijímacím testu napsal: „... přihlásil jsem se s přesvědčením, že právě zde bude velká možnost k uplatnění se. Budou zde jistě práce obnovovací a jistě i rozšíření poslechu v nejbližších vrstvách bude mít vliv na výstavbu nových vysílacích stanic. Doufal jsem, že právě zde budu moci využít poznatků a zkušeností, získaných v továrně, kde jsem přímo pracoval na aparátech a zesilovačích, které se dodávaly Českoslov. rozhlasu...“

V rozhlasové technice začal jako technik zvukozápisu (první rok) a pokračoval (za další dva roky) jako samostatný odborný provozní technický pracovník (hlavní přepojovač, měřič údržby). Odešel na Správu spojů jako ředitel radiostavby (1952–1956). Vrátil se do rozhlasu jako ředitel rozhlasové techniky.

Posléze vystudoval na televizním institutu specializaci rozhlas (1962–1966). „Závěrečné zkoušky a obhajobu písemné závěrečné práce na Podnikovém institutu ČsT vykonal dne 26. ledna 1966 s vyznamenáním. Má právo užívat označení diplomovaný technik.“ Kvalifikace byla započítávána jako vzdělání získané na Elektrotechnické fakultě ČVUT.

Úkoly, formulované pracovními smlouvami v rozhlasu, zněly postupně takto:

- 1951 – „Vedoucí dílen velkého rozsahu (70 zaměstnanců), nyní zodpovídá i za truhlářskou dílnu. Má mimořádnou kvalifikaci. Pod jeho vedením výroba přes velké potíže se stran subdodavatelů a nedostatek pracovních kvalifikovaných sil stále stoupá.“
- 1952 – „Odpovídá za činnost těchto oddělení: pozemnístavbní, stavba nízké frekvence, stavba vysoké frekvence, dílny.“
- 1967 – „Základním úkolem je řídit, organizovat a kontrolovat v celém rozsahu činnost techniky v Čs. rozhlasu.“

Působil dále jako náměstek ústředního ředitele (pro techniku).

Junek byl 1956–1966 členem vládní komise pro výstavbu ČsT, 1966–1968 členem sekce pro elektrotech-

nicou budovou rozhlasu kordon policistů. Uvnitř zase kordon milice vyzbrojené ostrými náboji. Opět jsem měl košili zcela propocenou. Další události jsou známy ze sdělovacích prostředků.“

K. Weinlich zůstal v pracovním poměru v rozhlasu do srpna 1996. Tím ovšem jeho spolupráce s Českým rozhlasem zdaleka nekončila...

rozhlasový technik a ředitel techniky

niku a elektroniku státní komise pro techniku, 1958 členem Čs. výboru pro rozhlas a televizi.

Má velkou zásluhu o technický provoz srpnového vysílání 1968. Jeho službě nechyběly dramatické okamžiky. První hodiny vysílání za okupace jsou zachyceny ve vyprávění Miloše Junka v knize „Od mikrofonu k posluchačům“. Galerie byla propojena pro další funkci, aniž by její provoz byl viditelný. Ale její funkci mělo nahradit tzv. Péčko, pohotovostní pracoviště na Žižkově zavrtané v kopci jako vojenský kryt pro mimořádné situace. Ráno 23. srpna už byla vinohradská budova mimo provoz. „My jsme vlastně na ten pátek jeli celou noc, vysílání se nezastavilo a všechno jelo, dalo by se říci, v najetých kolejkách. Asi kolem 9. hodiny se konečně ozvala Bratislava pod názvem ‚Město na Dunaji‘ a stala se součástí štafety. To už byla celá rodina pohromadě...“

Za krátkou dobu dostaly události dramatický spád. Spojáři nás upozornili, že do objektu začínají najíždět tanky a že musíme své pracoviště opustit. To bylo 11 hodin 30 minut. ... Pracovníci spojů nám půjčili pracovní oblečení a vzali nás do kabelovny. Pak nás odtud vyvedli nouzovým východem. Před pancéřovými dveřmi hlavního vchodu stál tank a snažil se tlakem dělové hlavně je otevřít. Jenomže šlo o systém vrat odolných proti tlakové vlně, takže se tlakem ještě více uzavíraly.“ Skupina se přestěhovala do Karlína, ale v neděli 25. srpna je odtud vykázal Arnošt Šilan.

„Po dohodě se spojáři jsme naložili naše fídlátka do auta a přesunuli se do Opletalovy ulice. Zázrační spojáři již mezitím přepojili spojovací vedení na kabelový závěr v Opletalově ulici, připojili jsme zařízení a během krátkého času znovu fungovali, aniž to kdo postihнул. ... Noc z 25. na 26. srpen jsme zůstali tady a tak jako před několika dny v Péčku nocovalo se na podlaze, pokryté novinami.“

V roce 1971 byl Junek pro svou činnost v srpnovém vysílání z rozhlasu propuštěn a dlouho byl vyslýchán. Nastoupil do Montážního podniku spojů, kde působil na několika postech od učitele odborného učiliště po vedoucího výchovy kádrů a skončil posléze v roce 1980 jako mechanik. Z jeho éry zůstává řada odborných článků ve Slaboproudém obzoru a v rozhlasové a televizní technice a články popularizující v Týdeníku Rozhlas.

Prameny:

E. Ješutová a kolektiv: Od mikrofonu k posluchačům, Český rozhlas, Praha 2003

Zůstaňte u svých přijímačů; in: Rozhlasová práce 3/1991 Archiv ČRo

Mgr. Jiří Hubička

Vladimír Címrhák

24. 4. 1910 Mladá Boleslav – 8. 9. 1944 Praha

Jen málokdo z nás, kteří vcházíme denně do vinohradské budovy Českého rozhlasu, si všimne velkých bronzových desek, které visí po obou stranách vchodu. Víme o nich, samozřejmě, ale při denní rutině na ně sotvakdo pohlédne. Na té, která je umístěna vlevo, je nápis Oběti z našich řad 1939–1945. A protože jména pod ní (je jich patnáct) jsou seřazena v abecedním sledu, jméno Címrhák Vladimír figuruje hned na druhém místě shora.

Nejspíš bychom dnes nepátrali po životních peripetiích „technika zvukového záznamu“, jak bylo označeno pracovní zařazení Vladimíra Címrháka po dobu oněch deseti let, po která v rozhlase pracoval, kdyby jeho rozhlasové působení, co však víc – jeho život – neukončila brutalita německé okupační moci. Jeho profese ani poměrně krátký časový úsek, po který ji mohl vykonávat, nedávala předpoklad, abychom nyní, po téměř sedmdesáti letech, mohli rekapitulovat jakékoli Címrhakovy výrazné pracovní výsledky.

Přesto však právě tragický konec života mladého člověka (bylo mu teprve 34 let, když byl v pankrácké věznici popraven) dává podnět k zamyšlení, k úvahám nad tím, jaký konkrétní osud se skrývá pod bronzovými písmeny na desce, které kolemjdoucí věnují pozornost převážně jen jednou za rok při oslavách výročí Pražského povstání.

Co je doloženo?

Údajů z Címrhákova života je uchováno jen málo. Strohá řeč osobních dotazníků hovoří o tomto:

Narozen byl sice v Mladé Boleslavi, zde však příliš mnoho času nestrávil. V dotazníku, který předložil vedení pražského Radiojournalu ve chvíli, kdy se zde ucházel o místo (nese datum 18. října 1934), uvádí v rubrice trvalé bydliště adresu Praha-Strašnice, Černokostelecká, hned v následující kolonce však svou příslušnost zasazuje do obce Jablečno v okrese Rokycany.

Poslední dotazník, který kdy vyplňoval (v lednu roku 1943) a který je sestaven a vyplněn v němčině, zásluhou německé důslednosti, v jejímž rámci říšské úřady pátraly po rasovém původu dotyčného až do třetího kolena, zjišťujeme, že z této malé vísky, situované asi tři kilometry severně od Zbiroha, pocházel Címrháklův otec Alois. Jeho matka Marie, rozená Pechová, byla pak z Komárova nedaleko Hořovic, děd z otcovy strany z Terešova (opět nedaleko Zbiroha), babička z Hořovic... stejně tak je tomu s prarodiči z matčiny strany.

Toto rodinné geografické zasazení nám později odpoví na jednu z důležitých otázek Címrhákova života.

Obecnou i měšťanskou školu absolvoval v Plzni (docházku ukončil v roce 1925). Pak se rok učil elektrotechnikem v Plzeňských elektrických závodech, další tři byl učněm téhož oboru v Městské plynárně v Moravské Ostravě, poté pracoval jeden rok v elektrárně tamtéž a v letech 1929–1931 absolvoval (s výborným prospěchem) nižší státní průmyslovou školu elektrotechnickou opět v Ostravě. Po kancelářské praxi v Českomoravské společnosti Kolben-Daněk v Praze ve Vysočanech („přidělen byl do oddělení rozkreslovacího, kde pracoval na výkresech předávaných tam k provedení z různých technických kancelář...“) následovala vojenská základní služba (1931–33) a po ní už se ucházel o místo zvuko-

technik zvukového záznamu

vého technika u pražského Radiojournalu. Úspěšně. Byl přijat k datu 20. prosince 1933. Nejprve pracoval v hlavní rozvodně (der Hauptschaltraum), od roku 1938 pak v oddělení natáčení.

Propuštěn ze služeb Radiojournalu byl ke dni 3. 2. 1944 s tímto odůvodněním: „*Jelikož jste od 14. 12. 1943 ve vazbě, zrušujeme pro pořádek s okamžitou účinností váš pracovní poměr s naší společností. Jsme ochotni toto opatření přiměřeně přezkoumati, kdyby dodatečně vyšly najevo okolnosti, jež by to zákonným způsobem ospravedlňovaly.*“

Nenápadný, loajální zaměstnanec

O tom, jak se odvíjely okolnosti života a práce Vladimíra Címrháka po ono desetiletí, po které pracoval v Radiojournalu, nalezneme jen strohé doklady. Vypovídají především o skutečnosti, že si ve svém postavení rozhodně nežil „na vysoké noze“. Podporoval svého otce, který se na sklonku 30. let ocitl bez zaměstnání. Sám podvakrát požádal ředitelství rozhlasu o půjčku. Poprvé v srpnu 1939 žádal o 1 000, - Kč se zdůvodněním, že potřebuje „*nutně správkou celého chrupu, částku k tomu potřebnou nemůže uvolnit ze svého platu*“, ve druhém případě pak poprosil o stejnou částku v říjnu 1940 („*obnos ten potřebuji nutně na životní potřeby a ošacení*“).

Vedení společnosti jeho žádosti v obou případech vyhovělo. Nemělo ostatně důvod nevyhovět, Címrhák byl nesporně poctivý a svědomitý pracovník, který byl zapálen pro obor elektroakustiky, neprojevoval se navenek nijak výrazně, po okupaci v několika případech vyjádřil svou loajalitu vůči režimu. V květnu roku 1940 podepsal slib věrnosti Říši a vůdci (na základě § 2, odst. 1 dekretu státního prezidenta ze dne 8. 3. 1940 ho podepsali všichni občané, kteří nechtěli riskovat krk). V říjnu téhož roku doložil v Prohlášení o rodovém původu, že ani on, ani jeho prarodiče nejsou Židé, konečně v již zmíněném dotazníku z ledna 1943 na otázku po příslušnosti k politickým stranám uvádí – Národní souručenství. 1)

Působení v rozhlasovém odboji

Odkud vedla cesta tohoto nenápadného rozhlasového technika do konspirativní sítě odbojového hnutí?

Věrohodným zdrojem informací o odbojové činnosti v rozhlase jsou vzpomínky jednoho z přímých účastníků odboje – Miloslava Dismana. Ve svém textu (Čs. rozhlas v květnové revoluci, Kapitoly z dějin Čs. rozhlasu, čís. 6) se zmiňuje o tom, že v rozhlase se ilegální skupiny odboje začaly formovat už na jaře 1939. U jejich zrodu byli Kazimír Stahl z technického odboru a ing. Stanislav Singer, který byl později umučen v koncentračním táboře. První jejich činností bylo zahájení sbírek na z koupení zbraní a na podporu rodin zatčených občanů. Disman v citované studii uvádí 15 jmen rozhlasových zaměstnanců, kteří tvořili už na jaře 1939 okruh ilegálních pracovníků. Címrhák mezi nimi ovšem není.

První Dismanova zmínka o Címrhákově odbojové činnosti je zprostředkovaná: „*Rozhlasový reportér Alfréd Technik... byl seznámen s podzemní prací spisovatele Karla Vokáče ze Zbirohu 2) a rozhlasového technika Vladimíra Címrháka, kteří v křivoklátských lesích ukrývali*

zbraně. Zde byla také vybudována tajná vysílačka, ale okruh pracovníků byl prozrazen a náš rozhlasový technik Vladimír Cimrhakl i Karel Vokáč byli s mnoha jinými popraveni. – Otec Vladimíra Cimrhakla byl donedávna studiovým zřízencem v Karlíně a nyní je v důchodu.“

Miloslav Disman pak na základě vlastních výpisků z hlášení 130 zaměstnanců rozhlasu v době okupace („...většina těchto dokladů je uložena v rozhlasovém archivu..., kde čeká ještě na zevrubnější zpracování...“) mapuje napojení jednotlivých rozhlasových pracovníků na ilegální skupiny. Jejich propletání bylo často velmi komplikované, v případě některých osob docházelo k překrývání činnosti jednotlivých skupin: „...takové osoby se stávaly jakýmsi mostem, jehož prostřednictvím docházelo ke spojování akcí v případech potřeby a ke společnému postupu v intencích ČNR“. Zmínka o Cimrhaklovi je uvedena v dalších z těchto zápisků: „...hlasatelka dr. Soukupová uvádí ještě Vladimíra Cimrhakla, Gustava Dejmkla, O. Hona, B. Hradila, Jaroslava Krásu, dr. Morávka, J. Sichlera, Fr. Svejkovského, J. Šimandla...“³⁾

Podle Dismana (opírá se o tvrzení Lubomíra Soukupa, člena předrevolučního ilegálního závodního výboru Čs. rozhlasu) byli do ilegálního hnutí v rozhlase, ale i mimo rozhlas postupně zapojeni téměř všichni zaměstnanci rozhlasu. Přirozeně s výjimkou těch, kteří tu více, tu méně otevřeně kolaborovali s německým vedením.

Proč se právě Vladimír Cimrhakl zařadil mezi oněch patnáct rozhlasových pracovníků, kteří svou ilegální činnost zaplatili životem? Jak je zřejmé ve zmínkách o aktivitě jednotlivých zaměstnanců, nepatří jeho jméno k těm nejfrekventovanějším. Neměl patrně v rámci rozhlasových skupin významnější úlohu. Nedočteme se o tom, že by spolupracoval se skupinou vedenou Jaroslavem Kleinerem, v níž působili Stanislav Singer a Kazimír Stahl. Ti všichni pracovali v oboru natáčecí a vysílací techniky, Cimrhakl byl tedy jejich kolegou a je tedy nanejvýš pravděpodobné, že o jejich činnosti musel vědět.

Nepřímým důkazem, že Cimrhakl na činnost Klinerovy skupiny navazoval, je přípis, který dne 14. srpna 1942 (v době, kdy Singer byl už popraven a do zatčení Klei-nera zbývaly dva měsíce) zaslalo technické oddělení vedení rozhlasu. V přípise je vyjádřeno doporučení, aby Cimrhaklovi, který „...chce si opatřit přijímač, aby mohl poslouchat natočené relace také v mimoslužební době“, byl magistrátem nákup přístroje povolen. Z této informace lze odvodit (jakkoli se nyní už ocitáme výhradně v oblasti nepřímých důkazů) jeden z důvodů, které vedly k jeho zatčení na konci roku 1943; jak uvádí R. Běhal (Kdo je kdo?), bylo jím ukrývání krátkovlnné vysílačky.

Nejpodstatnějším momentem v tragickém vyústění osudu Vladimíra Cimrhakla bylo však jeho napojení na odbojovou skupinu, která působila v kraji, v němž tkvěly jeho rodové kořeny. Tímto krajem bylo, jak víme, Zbirožsko.

Vzpomínka na Zbirož⁴⁾

Nikde nenacházíme přímou stopu, která by odhalila, s kým konkrétně se Vladimír Cimrhakl kontaktoval, se kterou skupinou na Zbirožsku začal spolupracovat. Je přirozené, že se do kraje svého dětství vracel, že zde měl stále příbuzné. Seznámíme-li se tedy se základními okolnostmi, za nichž se odehrávala odbojová činnost v oblasti kolem Zbirohu, nebudeme příliš daleko od pravdy, když v tomto rámci budeme vnímat také působení Cimrhaklovo.

Rostislav Běhal uvádí, že se Cimrhakl podílel na úkrytu zbraní u Zbiroha. Pokud tomu tak bylo (není zřejmé,

odkud Běhal tuto informaci převzal), pak je nanejvýš pravděpodobné, že se mladý zvukový technik podílel na působení skupiny, která se od začátku války soustředila kolem Jaroslava Šmída, majitele mlýnu Čáp na sever od Zbiroha. Jaroslav Šmíd je označován za zakladatele odbojového hnutí na Zbirožsku a je o něm známo, že ve svém mlýně soustřeďoval a ukrýval zbraně. Sám Jaroslav Šmíd byl už v roce 1940 zatčen a o tři roky později popraven. Ilegální činnost v této oblasti tím však neskončila. Postupně se do ní zapojovalo velké množství dalších osob, mezi jinými hlavně Šmídův bratr Arnošt, který později sehrál v osudu celé skupiny významnou, jakkoli nepřilíší hrdinnou roli.

Dne 20. dubna 1943 přijelo do mlýna Čáp gestapo a provedlo domovní prohlídku. Hledalo zbraně, které ve hrázi mlýnské nádrže ukryl Jaroslav Šmíd, bývalý příslušník čsl. armády a zakladatel vojenského odboje Zbiroh. Šmíd byl v té době již tři roky vězněn a gestapem donucen úkryt zbraní vyrazit. Poté, co gestapo část zbraní našlo, byl Jaroslav Šmíd 5. 5. 1943 popraven v Berlíně.

Jeho bratr Arnošt Šmíd byl před štárou včas varován, podařilo se mu uprchnout a od té doby se skrýval. Ve své ilegality se však choval hodně nezodpovědně. Přebýval postupně u rodin několika svých známých v okolí a riskantním pohybem na veřejnosti často ohrožoval bezpečnost těchto lidí. Gestapo ho neustále hledalo. Poslední štací, která se stala osudnou nejen jemu, ale mnoha dalším, byl tzv. Němcův mlýn pod Lhotkou.

Hlavním cílem úderu na Němcův mlýn, který gestapo provedlo 27. října 1943, byla snaha najít stopy k úkrytům členů III. ilegálního ÚV KSČ, který v té době působil na Berounsku. Při přepadení mlýna byl Arnošt Šmíd dopaden.

„...Byl pak gestapem ztýrán a prohlásil, že nebude šetřit nikoho, ani vlastních rodičů a také nešetřil. Začal vyprávět o zbirožské ilegální skupině a gestapu otvíral oči. Neměli o ní ani ponětí. Hledali Šmída a Bělohávkla v souvislosti s pátráním po Františku Košťálkovi ze Zdic, Karlu Vydrovi z Berouna a nějakém Procházkovi z Prahy. Ted jim najednou spadlo do klína nové odhalení, o němž neměli ani ponětí a přirozeně toho využili.“

Na místě a v průběhu dalšího vyšetřování vyjmenoval Šmíd nejméně 54 osob ze Zbiroha a okolí, mimoto i osoby z Prahy a Plzně, které se s ním setkaly v Němcově mlýně jako turisté, jdoucí si prohlédnout Skryjská jezírka.

U okresního soudu ve Zbiroze byly vyklizeny dvě místnosti pro výslechy zatčených. Výslechy provádělo gestapo. Podle toho jak Šmíd jmenoval své kamarády, je gestapo zatýkalo a vyslýchalo. Vyrazil všechny.“⁵⁾

V této citaci ze zbirožské kroniky je hodna pozornosti mimo jiné také zmínka o „nějakém Procházkovi z Prahy“. Ví se totiž (uvádí to opět R. Běhal), že Vladimír Cimrhakl „...byl ve spojení s odbojovou skupinou kap. Procházky, organizující přechody našich lidí do zahraničí“. Šlo o stejného Procházku?

Další z pamětníků oněch událostí na Zbirožsku, jehož vzpomínky byly zaznamenány, byl Rudolf Bittner. Ten v jisté souvislosti popisuje setkání, které se odehrálo v srpnu 1943. Bylo to setkání s dosud neznámým člověkem, který rovněž působil v odboji. „...Tušili jsme, že ten muž není jen tak obyčejný pěšák v protifašistickém odboji. Až později jsme se dověděli, že to byl parašutista poslaný z Moskvy, Jaroslav Procházka, komunistický poslanec za Kladenský kraj z doby 1. republiky. Byl

výsadkem vypuštěn omylem na polské území a odtud se přes Slovensko dostal až do Čech. Bohužel jeho pobyt u nás nebyl dlouhý, na Hořovicku a Berounsku začalo velké zatýkání... V těch dnech Procházka prohlásil, že musí pryč, že je napojen na oba zde jmenované, Froňka i Košťálka. Rozloučil se s námi 28. srpna a víc jsme o něm neslyšeli.“⁶⁾

Byl to tedy onen kapitán Procházka, na jehož skupinu měl být Cimrhakl napojen? S největší pravděpodobností ano. Cimrhakl byl pak nepochybně mezi těmi, kteří byli postupně zatýkáni v důsledku rozsáhlého zásahu, který gestapo vedlo na základě vynucené výpovědi Arnošta Šmída po jeho zatčení v Němcově mlýně.

Vladimír Cimrhakl byl gestapem zatčen 14. prosince 1943. 8. září následujícího roku byl popraven ve věznici v Praze-Ruzyni.

Vzhledem k tomu, že neměl vlastní rodinu, vyplatil Československý rozhlas jako podporu pro pozůstalé po obětech způsobených německou perzekucí dne 19. června 1946 peněžitou výpomoc ve výši 10 tisíc korun jeho otci.

Z oněch několika letmých zmínek, ve kterých je osud Vladimíra Cimrhakla zmíněn, je zřejmé, že se tento nezápadný rozhlasový pracovník zapojil do odbojové činnosti minimálně na dvou frontách. A to jak té rozhlasové (konstrukce krátkovlnné vysílačky), tak v místě svého rodového původu, kde se jednalo o úkryt zbraní. Jakkoli nepatřil evidentně do prvního sledu odbojářů v rozhlase, přesto se zařadil mezi oněch patnáct rozhlasových zaměstnanců, kteří za svou odvahu zaplatili cenu nejvyšší.

Milan Rykl

Dita Skálová, rozená Picková, vl. jménem Edita Steinová

14. 5. 1920 Červený Kostelec – 18. 1. 1999 Příbram

Když se v první polovině 50. let minulého století formoval nový útvar v Hlavní redakci pro děti a mládež Čs. rozhlasu v Praze (HRDM) – redakce mládežnická – posílila jeho nepočtený tým osobnost pozoruhodného zjevu a osudu. Subtilní postava, havraní cop na temeni hlavy, alabastrová pleť a mandlové oči – to byly vnější znaky, které zaujaly kolegy a kolegyně v redakci na první pohled. Ač vůči nim byla o deset let starší, připadala jim jako jejich vrstevnice. Příjemným altovým témbrem záhy nabídla všem tykání a v uvolněné atmosféře (s nezbytou cigaretou ve štíhlých prstech) vytvořila vhodné podmínky k debatám o čemkoli.

Tak jsme se dovídali o životaběhu, tužbách, snech a přáních Dity Skálové.

Maturovala na reformním reálném gymnáziu v Trutnově (1931–1939). Pak odešla do Prahy, kde ji u sebe ubytovala její teta, manželka legendárního sportovního hlasatele Josefa Laufera. To už ovšem začala válka a Dita, čerstvě provdaná za právníka Jiřího Steina, měla zakusit hořkost a krutost antisemitského násilí okupantů. Nejprve deportovali do Terezína manžela a ona za ním brzy následovala. Její muž koncentrák nepřežil. Dita jen s úžasnou vůlí mládí odolávala utrpení a ponížení, hladu a bídění mezi tisíci stejně postižených heftlinků. Vzpomínala, jak bylo důležité nedat se zlomit a neztratit lidskost. Spoluvězeňkyním kladla na srdce, aby o sebe – vyhublé, poničené, holohlavé – nepřestávaly pečovat: „Denně se umývejte třeba jen studenou vo-

Poznámky:

- 1) Národní souručenství byla nacisty povolená politická organizace v protektorátu Čechy a Morava. Přípravný výbor vznikl 21. 3. 1939 v čele s E. Háchou. Národní souručenství se mělo stát masovou organizací, v níž by měla oporu protektorátní vláda i prezident. Dne 6. 4. 1939 bylo Národní souručenství prohlášeno jedinou politickou stranou v protektorátu. Sdružovala téměř všechny státní příslušníky protektorátu. Členství bylo formalitou. Národní souručenství zaniklo s osvobozením v květnu 1945.
- 2) Karel Vokáč se narodil v roce 1903 ve Zbirohu, 12. 7. 1944 byl popraven v Praze na Pankráci. Učitel ve Strašicích u Rokycan. Redigoval časopis Mladé Rokycansko. Sbírkou veršů: Modlitební knížka (1927), Mésice (básně v próze, 1928), Pavoukův stín (1929), Odlet vlaštovek (1930), Zpytování (1931), Lkavá vábení (1934), Žít i umírat (1941), Utkáno z dýmu (1942). – Prózy: Prasklý zvon (1927), Uhlířské pohádky (1944) a jiné.
- 3) Dr. Helena Soukupová byla manželka režiséra Bohuše Hradila, po dobu okupace byla spojkou mezi odbojovými skupinami v rozhlase a skupinou Jaroslava Kvapila.
- 4) Vychází z podkladů obsažených in: Protifašistický odboj na Zbirožsku 1939–1945, zpracovala Anna Svobodová – http://teresov.cz/?page_id=1291
- 5) Citace ze zbirožské kroniky in: Dvořák, A.: Sládkův kraj se bránil, (2005), str. 11 (sepsané vzpomínky, výtisknuté v roce 2005 – k 60. výročí vítězství nad fašismem a konce II. světové války – nevydané, k dispozici v knihovně Muzea Dr. Horáka)
- 6) Dvořák, A.: Sládkův kraj se bránil (2005), str. 34

redaktorka, publicistka

dou. Myslete na hezké věci. Vyprávějte si. Kdo propadne skepsi a přestane o sebe dbát, ztratí naději a za-hyne..!“

Na podzim 1944 ji deportovali do nejstrašnějšího koncentračního tábora v Osvětimi. I po letech si s děsem vybavila „fešáka Mengeleho“, který na rampě pokynem prstu třídil lidské trosky: většinu do plynu, menší část ještě na otrokou práci... Malá šance na přežití...

Odolný organismus Dity se nevzdával – touha po svobodném životě ji svedla k riskantnímu činu: začátkem roku 1945, když Němci kvapně vyklízeli koncentrák před postupující frontou, podařilo se jí z pochodu smrti do jiných lágrů s několika dalšími vězni uprchnout. Popis skrývání se, nemožnost získat potravu od kohokoliv, stála hrozba dopadení a tím i jisté popravy – tohle drama líčila Dita s velkým sebezapřením: lidé se všude báli, nikdo si netroufal pomoci. Musela si na útěku poradit sama...

Cestu ke svobodě si odšlapala a odplížila nevládnými a nebezpečnými oblastmi v mrazech a tmách až do bojující už Prahy. Tady byl její znovuznalezený domov. Tu se také seznámila se svým budoucím manželem – spisovatelem a novinářem Milanem Jarišem, také bývalým vězněm z Mauthausenu.

V nejlepších mladých letech po válce měla své první zaměstnání ve Svazu přátel SSSR (1946), poté se stala redaktorkou Haló nedělních novin (předchůdce týdeníku Květy, 1948) a za rok na to přešla do redakce Svě-

ta v obrazech. Nepředpokládala, že jí odtud – z rasových důvodů! – v roce 1952 propustí. Z nouze přijala místo referentky Knižního velkoobchodu, redigovala propagační periodikum *Nové knihy*.

„Hvězdná éra“ jí začala až v roce 1954, když nastoupila do služeb Československého rozhlasu v Praze.

Zručná stylistka a bohatými zkušenostmi nadaná Dita se ujala redigování týdeníku „MLÁDÍ REPUBLIKY“, ve kterém s interprety Josefem Vinklářem a Janou Dítětovou, s vybranými hosty a příkladnými osobnostmi té doby podávala návody a rady dorůstající poválečné mladé generaci.

„Mládí je čin a boj neustálý.
Prázdný je den, který se prozahálí.
Vzdouvej se, řeko dravá!
Kupředu, mládí republiky!
V práci tě čest i sláva očekává...!“

Motto znělky pořadu (text Pavel Kohout) vystihovalo zaměření a obsah hovorů a besed s mladými lidmi od 14 do 20 let.

Pořady byly plné euforie a optimismu, takové budouvatelské... Ale v oněch temných padesátých letech (politické procesy ad.) se vymykaly běžnému propagandistickému klíše tehdejšího rozhlasového zpravodajství a publicistiky. Dítě a jejím spoluautorům šlo o to, aby mladí mohli svobodněji vyjadřovat své pocity a názory. Snažila se dát co nejširší prostor nekonvenčnímu mínění nastupující generace o její roli v budoucích osudech republiky.

Dita byla šikovná a pracovitá. Rychle zvládla technickou stránku rozhlasového řemesla (těch protřepných odpolední a večerů nad stříhačkou s nůžkami v ruce a sluchátky na uších!); z novinářských, literárních a jiných uměleckých kruhů utvořila autorské zázemí pro hovory a besedy na všemožná aktuální témata. Velmi podrobně a poctivě se věnovala přípravě pořadů i psaní fejetonů. Ne vždy měla tu „správnou náladu“ a občas se přiměla k tvorbě práce třeba tím, že umývala redakční okna nebo přerovnála knihovnu. Srovnávala si tak myšlenky...

Uvědomovala si, že by bylo dobré lidské starosti a strasti osvěžit i lehčí notou: humorem, nadsázkou, vlíd-

nými vzpomínkami... Příležitost k tomu dostala začátkem 60. let minulého století, když přenechala otěže vysílání pro adolescenty své kolegyni (Heleně Bauerové) a zakotvila v úžasné pružné rubrice A-Zet v Hlavní redakci literárně-dramatického vysílání (vedoucí redaktorka Alena Maxová).

Stala se „matkou“ dvou veleúspěšných rozhlasových cyklů: pořadů RADA MOUDRÝCH a SEDMILHÁŘI.

V RADĚ MOUDRÝCH – komponovaném pořadu fiktivních setkání světových i českých myslitelů, filozofů, umělců, vědců a dalších velikánů ducha – prostřednictvím interpretace ústy renomovaných herců zaznívaly osvědčené myšlenky a názory, jejichž postuláty a poselství přes hradbu věků byly stále aktuální, nezpochybnitelné a nevyvratitelné. V éře probouzející se „renesance rozhlasové publicistiky“ tvořily pořady Rady moudrých třpytivé kamínky mozaiky vize lepšího budoucnosti společnosti.

Půvabný byl cyklus pořadů SEDMILHÁŘI – personálně obměňovaná setkání vypravěčských osobností, jimž nadsázka, fikce a schopnost pointované fabulace byly nadmíru vlastní. Dlouhá léta zpřijemňovali posluchačům rozhlasu chvíle u přijímačů mistři ironie, vtípu a laskavých příběhů – „pábitelé“ Zdeněk Jirotka, Arnošt Lustig, Jaromír Tomeček, Jindřiška Smetanová, Martin Frič, Vladimír Kalina, Milan Smolík, Karel Pech, Miloslav Stehlík, František Vlček, Jaroslav Očenášek, Ivan Osvald, Julius Kalaš...

Pořady obou cyklů patří k tomu nejlepšímu, co kdy v rozhlasu vznikalo, a staly se trvalou hřivnou v archívech fondů Čs. rozhlasu.

Po roce 1968 byly vymazány z vysílacího schématu a jejich autorka byla donucena opustit své redakorské místo navždy. Od r. 1969 byla ve svobodném povolání.

Byla spolu s Adolfem Hradeckým autorkou knihy *Volá Praha*, edičně připravila knižní vydání rozhlasového cyklu *Rada moudrých*, publikovala fejetony a reportáže v různých časopisech.

Elegantní, vyrovnaná dáma dožila v ústraní, dočkala se obratu v „listopadové revoluci“ a odešla za mnohými svými „pábiteli“ na sklonku pohnutého století, v němž splnila své poslání: rozdělit se o moudro, životní zkušenosti, představy a vize prostřednictvím mikrofonu.

MgA. Jiří Hraše

Jiří Josef Hurta

19. 5. 1920 Okrouhličtí Dvořáci – 30. 10. 1992 Mnichovo Hradiště

herec, redaktor, publicista, básník

V březnu 1968 podal žádost o svoji rehabilitaci „a to v plné šíři“ po nedobrovolném odchodu ze zaměstnání v ČsRo v r. 1951. Píše v ní: „Prošel jsem těmi tvrdými lety se ctí a nehodlám dnes předkládat účet za ušlý život, zazděný do neživotné a na hlavu postavené mašinerie dosavadního systému.“

Hurta se po zavření vysokých škol r. 1939 vyhnul odvečením do Německa a pracoval v Čechách v různých zaměstnáních, mj. byl nasazen jako ekonom u hraběte Leopolda Sternberga v Zásnukách u Kolína a na dráze tamtéž, závěrem protektorátu působil v Divadle Anny Sedláčkové, 16. dubna 1943 se oženil a měl postupně čtyři děti.

Studovat začal na filozofické fakultě a po protektorátním přerušení se ještě na školu vrátil. Studoval češtinu

s filozofií a historií celkem pět semestrů. Soukromě k tomu: divadelní teorii, ortoepii a estetiku.

V rozhlasu působil od 15. července 1945 jako hlasatel a inspektor, šéf krátkovlnného oddělení, vedoucí (redaktor a režisér) Rozhlasových novin a posléze (na vlastní žádost) jako úředník rozhlasové správy ČsRo. Jako mimoškolní znalosti a zkoušky v dotazníku uvedl: filmová zkouška, hra na housle a kytaru, psaní na stroji, účetnictví, herecká a recitační praxe. Z jazyků to byly: němčina, francouzština, latina, ukrajinština, částečně ruština, španělština, stará řečtina, hindustánština. V rubrice náboženství Hurta uvedl: křesťanské, příslušnost československá evangelická. Na prvním místě studijní četby – díla náboženská. Jak uvádí, některé údaje v dotazníku (např. četba aj.) „jsou v podstatě vě-

cí mého svědomí. Nemám pro ně úplných písemných dokladů. Za jejich správnost odpovídám jako křesťan Pánu, kterého vyznávám“.

31. září 1951 byl uvolněn z rozhlasu do výroby v rámci akce 70 000. O svojí „dobrovolné“ přihlášce se dozvěděl z vyvěšeného seznamu a nastoupil do závodu Motorlet.

Podle výpisu z kádrového materiálu z března 1968, vypracovaného V. Křížovou, „v roce 1945–1951 byl zaměstnán v Čs. rozhlasu a byl zařazen jako redaktor, hlasatel, režisér, vedoucí zahraniční sekce a pracovník programové správy. Celkové hodnocení této činnosti v kádrových materiálech není, k dispozici jsou jen kusá sdělení a posudky“. Zachovaná kusá sdělení jsou vesměs kladná a pochvalná. Naopak negativní údaje, na něž se výpis odvolává, v osobním spisu zachovány nejsou; snad to vyplývá z pokynu rehabilitační komise, aby „z kádrového i osobního spisu byly vyřazeny a skartovány materiály, obsahující nepodložená nařčení, podezření a domněnky o pochybném životě“. Výpis pokračuje: „Z celkového spisu však vyplývá, že byl silně nábožensky založen. Například v roce 1947 žádal o přeložení z politického zpravodajství právě pro své křesťanské přesvědčení (doklad v kádrovém materiálu). Bylo mu vyhověno a byl přeložen do programové správy. Z r. 1949 je v jeho spisech záznam o náboženské agitaci a je upozorňováno na činnost asi 30členné skupiny – náboženské sekce – kterou s. Hurta vedl. Tato společnost měla vést pochybný život z peněz, vybraných za milodary. V této době také, jak v životopise uvádí, nepodepsal ortel smrti nad tzv. pankráckými zrádci, také pro své přesvědčení.“ Pankráčtí zrádci – to byl proces s Miladou Horákovou. „Po strážce politické není hodnocen kladně. Například v polských a maďarských událostech nesouhlas s odesláním resoluce, ve které pracovníci divadla ujišťovali stranu a vládu o své věrnosti. V literárním matiné, připravovaném v roce 1956, je kritizován jeho přístup k přípravě pásma, kde podle názoru pisatele (Zář 1956) nebyl Dostojevský správně hodnocen.“

Kam moje paměť sahá, vystupoval Hurta pod křesťaním jménem Jiří. V šedesátých letech stále externě pro rozhlas pracoval. Rád jsem se s ním setkával při natáčení publicistických pořadů i v pódiových vystoupeních a v herecké aktivitě mimo rozhlas. Byl to všestranně použitelný interpret plně zvučného hlasu s dokonalou dikcí a se smyslem pro daný žánr interpretačního úkolu. Obsazoval jsem ho často, protože na jeho profesionalitu bylo spolehnulí. Setkával jsem se ovšem tenkrát v redakcích s výraznými pochybnostmi. „Hurta?“ Odpovídal jsem otázkou: „Vy jste s ním nespokojeni?“ „Ne... to ne.“ „A jak vám odvedl minulý pořad?“ „No... dokonale, to je fakt.“ Pro mne tím samozřejmě bylo po debatě. Důvody těch rozpaků mi nikdo nikdy neřekl. Až do této chvíle, kdy se mi dostal do ruky jeho osobní spis, mi důvod zůstal utajen. A Hurta pracoval dál – stále jako externista – pečlivě a spolehlivě. Nejčastěji a znamenitě ve spíkovských úkolech. Ale také v pořadech umělecké slovesnosti.

Od sedmdesátých let pro nás nebyla ta správná doba v rozhlasu. Jiří Hurta tehdy působil, tuším, jako pojišťovák. Potkal jsem se s ním až po listopadu 1989. V té době byl farářem či snad lépe kazatelem své církve a nepochybuji, že v této činnosti uplatnil svoje schopnosti beze zbytku.

Z pestrého seznamu prací v rozhlasu:

A: v dramatických úlohách

Bedřich Sylva Tarouca	(Kožík, Cesta k pramenům)
Eurymedon, král gigantů	(Theer, Faethon)
Don Sancho,	
kastilský šlechtic	(Corneille, Cid)
Vincenc	(Tafel, Černí husaři)
právník	(Komenský, Diogenes znovu nazivu)
Zbyněk Zajíc	(Dvořák, Král Václav IV.)
doktor Bell	(Dickens, Skvělé vyhlídky)
Acciavoli	(Musset, Lorenzaccio)
lékař	(Balzac, Gobseck)
Honza Nebojímse	(Mácha, kat)
vědec	(Madách, Tragédie člověka)
vojevůdce	(Kvapil, Princezna Pampeliška)
obžalovaný	(Weiss, Přelíčení)
Antigon, sicilský šlechtic	(Shakespeare, Zimní pohádka)
Alonzo, král neapolský	(Shakespeare, Bouře)
Brighela, velitel stráží	(Gozzi, Turandot)
emír	(Lessing, Moudrý Nathan)
Ross	(Shakespeare, Macbeth)
rytíř	(Blok, Růže a kříž)
Východní vítr	(Čandar, Matka větrů)
vedoucí	(Uhde, Zvědavost)
Sedmispáč	(Kabátová, Krajčářské pohádky)

Čapek – Válka s mlouky, Puškin – Ruslan a Ludmila, Schiller – Fiesco a jeho janovské spiknutí, Kundera – Zvědavost, Hirsch – Miserere, Tyl – Měšťané a studenti, Šalda – Zástupové, Yamamoto – Černý proud, Čapek – Země mnoha jmen, Puchert – Portrét klesání, Branald – Lazaretní vlak, Racine – Berenika, Weisenborn – Lovci volavek, Shakespeare – Sen noci svatojánské, Konec vše napraví, Kratochvíl – Poutník, Kožík – Cristobal Colón

B: v seriálech a cyklech

Skandály, klatby, ortely	11 dílů
Čtvrtý obratel (Larni)	4 díly
Světlem oděná (o Praze)	13 dílů
Ten člověk je blázen (Jílek)	10 dílů
Jazz svými vlastními slovy	2 díly
Studentská knihovna	2 díly
Otis a tvar světa (evropské drama)	36 dílů

C: v publicistice

Piš a slyš	
Prstem po mapě	
Boj skončí zítra	
... a zítra celý svět	
Spisovatelé a rozhlas	
Lidové tradice na Horácku	
Chvilky v zákulisí – František Smolík	
Chvilky v zákulisí – Josef Bláha	
Já a rodiče	
O zdraví a bezpečnosti dětí	
Nevychováváte také princátka?	
A léta běží, vážení	42x
Kolotoč	6x
Zemědělský magazín	2x
Historia magistra	32x

D: v pořadech pro školy a pro mládež

Ivánek jde do školy (režie)
Karel IV. (režie)

Knihovnička vědy a techniky (režie)
 Mistr Jan Hus (autor)
 Modré meče (autor)
 O hrdinech života (režie)
 Pionýrská jitřenka (8x režie)
 Kryštof Kolumbus (úprava)
 O lovcích orchidejí B. Roetzlovi (autor)
 Admirál oceánu (autor)
 Pes, přítel člověka (autor)
 Ať žije komuna! (autor)
 Romeo, Julie a tma (dramatizace)
 Odyssea kapitána Blooda (autor)
 Jelení nůž (úprava)
 Čert a Káča (režie)

Prokop Diviš (režie)
 Za dobrodružstvím celého světa (režie)
 Půda živitelka (režie)
 Tajemství žlutých draků (autor)
 Psi a lidé (autor)
 Dědeček vzpomíná (autor)
 Ztracené psaníčko (autor)
 Boží soud – Kozina (autor)
 Devadesát tři (úprava)
 Dětská knihovna
 Hurvínek pěstítel
 Spejbl dělá krmítko
 O básníku a králi
 Leť, myšlenko, na zlatých křídlech

PhDr. Bohuslava Kolářová

Marta Bekerusová

20. 5. 1920 Praha

V období 1946–1951 pracovala v Československých aeroliniích jako úřednice. V prosinci 1951 nastoupila do rozhlasu jako referentka dopisového oddělení politického vysílání.

Ze žádosti adresované Svazu čs. novinářů o prominutí čekatelství lhůty je patrné další rozhlasové působení M. Bekerusové:

„Po nástupu do rozhlasu vyřizovala dopisy posluchačů a měla na starosti dělnické a rolnické dopisovatele. Z těchto dopisů napsala do vysílání pár poznámek. V září 1952 byla zařazena do skupiny, která zpracovávala XIX. sjezd KSSS. Potom pracovala jako sekretářka hlavního redaktora politického vysílání s. Hrabala a později jako sekretářka náměstka rozhlasového výboru s. Hřebíka. V té době hodně překládala z ruštiny povídky pro vysílání zemědělské a mládežnické redakce a vysílání pro ženy.“

V květnu 1953 přešla do reportážního odd. jako organizační referentka. V té době napsala několik reportážních poznámek pro Rozhlasové noviny. V říjnu byla poslána na novinářské školení na Roztěž. Závěrečné zkoušky dopadly dobře a byla zařazena jako redaktorka do zahraniční rubriky (redakce Posledních zpráv).

V roce 1957 ukončila maturitou studium při zaměstnání na jedenáctileté střední škole, poté ještě vystudovala dvouletou nástavbu Střední knihovnické školy, obor novinářství (1960–1962).

Mgr. Jiří Hubička

Jan Fuchs

21. 5. 1930 Praha – 3. 12. 2007 Praha

„Tiše a nejspíš bez povšimnutí mnoha kolegů odešel další mnohaletý rozhlasák, režisér Jan Fuchs. Jeho životním stylem bylo ovšem vše jiné, nežli být tichý a nenápadný. Vstupoval halasně a dominantně a svým temperamentem a svérázným humorem si podmanil většinu přítomných. Ostatně – jak se na režiséra sluší. Jeho znělý, nízko položený hlas brzy ovládl prostor – jak se sluší na moderátora. Tím vším v rozhlase byl a zvládal ještě několik dalších profesí – byl mimo jiné také autorem řady textů.“

Tolik citát z nekrologu, který jsem napsal poté, kdy do rozhlasu dolehla zpráva o Fuchsově úmrtí.

novinářka

V r. 1955 se provdala za redaktora ČsRo Emila Peroutku. Od r. 1959 byla zařazena do kulturní rubriky HRPV, jako redaktorka pracovala na všech typech pořadů Zrcadla kultury. Její specializovanou oblastí byla lidová tvořivost a osvěta, tj. všechny druhy amatérské tvorby, estetické výchovy, lidové knihovny, závodní kluby, osvětové kluby, kulturní život v JZD a veškerá STMP (Soutěž tvořivosti mládeže a pracujících – kromě dětské části). Navíc obstarávala ranní relace z oblasti hudební problematiky. Redigovala jazykové koutky, zajišťovala také pořady s problematikou filmovou. Autorsky nebo redakčně připravovala ranní pětiminutovky, desetiminutovky na VKV a Rozhovory o kultuře, pořady Lidé, život, doba... i Nedělní knihovničky (členové redakce se v přípravě knihovniček střídali). Tento záběr vyžadoval stálý styk s mnoha osvětovými pracovníky a institucemi.

Její pořad o Klavíradle byl oceněn v rozhlasové Žatvě a získal čestné uznání ve Fučíkově soutěži SČSN 1968.

Pro souhlas s demokratizačním procesem 1968 a pro odpor k sovětské okupaci byla v roce 1970 propuštěna. Na „dobrovolné dohodě o rozvázání pracovního poměru“ k 31. 10. 1970 je za zaměstnavatele podepsán ing. Josef Skála, náměstek ředitele ČR a šéfredaktor HRPV.

Následujících osm let byla odbornou pracovník pro filmové amatéry v Ústavu pro kulturně-výchovnou činnost.

režisér, moderátor, autor

Onen citát navozuje nit z klubka Fuchsova osudu, kterou jsem při vytváření jeho medailonu (stal se součástí knihy „99 významných uměleckých osobností rozhlasu“) nemohl příliš odvíjet – a to pro poměrně striktně vymezený rozsah, jímž byly medailony pro knihu střihány. Ta nit směřuje k Fuchsovu moderování, které sice nezanechalo tak výraznou stopu jako jeho režie dramatických pořadů, ale tak už to s profesí moderátorů bývá – pronesou mnohem více slov, nežli stojí za to uchovat v archivu „na věčné časy“. Některá Fuchsova moderátorská vystoupení se však v archivu uchovávala a zaslouží si připomenutí.

Jan Fuchs se stal mimo jiné jedním z rozhlasových komentátorů III. celostátní spartakiády, která byla zahájena 1. července 1965. Tato spartakiáda se – z rozhlasového hlediska – vyznačovala velmi protikladnými komentátorskými styly. Vedle oslavného a tradičně pompézního stylu, který zde představoval například Miloslav Disman a řada dalších tehdejších hlasatelů, objevil se zde – při komentování spartakiádního cvičení vojáků – tehdejší pracovník armádní redakce ČsRo Zdeněk Svěrák, který do komentáře vnesl humor příznačný ostatní produkci armádní redakce té doby. A právě Jan Fuchs nasadil jako první při komentování oné sportovní události, do které byly promítány velmi závažné ideologické náboje, rozverný tón, jímž lehce, přesto v kontextu tehdy užívaných zvyklostí nepřeslechnutelně ono závažné poselství mírně shazoval.

Jakkoli textový přepis moderace nemůže mít odpovídající atmosféru, přesto si několik vstupů, kterými Jan Fuchs komentoval atmosféru asi hodinu před zahájením celé události, ocitujeme.

(zaznívá ryčný pochod, staženo)

Fuchs: „Tak se vám hlásím se svou krátkovlnnou stanicí. Jsem pod západní tribunou, přímo uprostřed, tady je taková stříška, dólík, do kterého se slézá po pěti betonových schodech. Ten dólík je přikryt laminátovou střechou, která neruší vhléd na plochu cvičiště. A tady jsou vytyčovatelé. A ti jsou klidní, ti mají všechno hotovo, ti mají vytýčeno a čekají, co se bude dít... Přátelé moji, to je radost, když se třeba v cizině potkají dva Češi, to je radost, když se setkají dva lidé stejného povolání někde na rekreaci, a stejná je pro mne radost, když v rohu strahovského stadionu potkám kolegu s krátkovlnnou.... Toho soudruha, který ji obsluhuje, kterého ještě neznám, poprosím, aby se nám představil a objasnil nám smysl toho svého počínání.“

Muž s krátkovlnkou: „No já sa menujem Mikovíny a mám za úkol udržovat spojení mezi hlavním dispečerem a jednolivými bránami – vstupními a výstupními.“

Fuchs: „Já vám přeju, aby vám to chodilo. Naše krátkovlnka, jak mám zprávu z režie, skutečně chodí a toléž přeju i vám. Na shledanou...“

(Fuchs pokračuje) Předpokládám, že očekáváte, vážení posluchači, že se vám ozvu ze samého středu toho úlu, ve který se proměnil strahovský areál. Já jsem se ale uchýlil do ústraní, kde jsou teď kropící vozy. A tady je soudružka Bendová. – Kolik tak spotřebujete vody? Kolik pro sebe a kolik pro ten vůz.“

Bendová: „No tak pro ten vůz asi sedm hektolitřů do jednoho bazénu, tedy do jedné cisterny a denně tak deset, deset vozů vykropíme. Za dvanáct hodin. Máme dvanáctihodinovou směnu.“

Fuchs: „A co nejradši kropíte?“

Bendová: „No kropíme všechno nejraději. Hlavně aby byli osvěženi lidé a hlavně tady kvůli vlhku celkově. No kdyby tak lidi byli ochotnější a ustupovali nám v cestě.“

Fuchs: „Oni asi chtějí, abyste je pokropila, ne?“

Bendová: „No to jsou většinou jenom vojáci, ale takhle soukromí lidi ne, ti jsou zase rozčilení, že je polejváme.“

Fuchs: „Děkuju vám za rozhovor. Konec.“

Je to jen malý úryvek, z něhož při absenci hlasového projevu a specifické Fuchsovy díky je jen sotva postizitelný onen lehce ironizující tón, s nímž se Fuchs zámečně v prostředí nabitým pseudovlasteneckým patosem ptal na naprosté blbiny, podružnosti. Z jeho hlasu zaznívalo zářivé nadšení zcela neadekvátní tíťmostem,

které sděloval. Bylo by přehnané spatřovat v tom kdo-víjak odvážný protest proti oficialitám, kterými byl jinak přenos ze spartakiády prošpikován. Nicméně Fuchsova snaha přesně korespondovala s novou poetikou, kterou do rozhlasu v první polovině 60. let začali vnášet redaktoři již zmíněné armádní redakce (kromě Svěráka ještě Čepelka a Šebánek) a ze které posléze vyrostla dnes již legendární Vinárna U pavouka (poprvé se vysílala v říjnu 1966, tedy rok po zmiňované III. celostátní spartakiádě).

Do přípravy Vinárny U pavouka její tvůrci Fuchse nezapojili. Našli vynikající spolupracovníci v režisérce Heleně Philipkové. Přesto se Fuchs stal – nesporně po přesné vnímání stylu Svěrákova humoru – jakýmsi „dvorním“ režisérem Svěrákových rozhlasových her. (O tom, stejně jako o dalších podrobnostech Fuchsovy rozhlasové i mimorozhlasové práce, viz heslo v knize „99 významných uměleckých osobností rozhlasu“.)

Moderování se Fuchs věnoval i v období, kdy byl z rozhlasu vyhozen a živil se jako režisér ve svobodném povolání. Dlouhodobě spolupracoval jako konferenciér Dětské lední revue.

Po návratu do rozhlasu v roce 1990 se věnoval především režii dramatických a literárních pořadů, ale úspěšně využíval také moderátorské dovednosti. Vymyslel si a po více než deset let uváděl pořad Šance pro lásku, což byl v počátku 90. let v rozhlasovém prostoru ojedinelý typ pořadu. Dnes sice seznamku má ve svém programu celá řada privátních rádií, Fuchsovo pořad však měl nepochybně velmi dobrou úroveň a získal neobyčejnou oblibu.

V té souvislosti je na místě připomenout si některé zásady a zkušenosti, které ve vztahu k Šanci pro lásku vyjádřil Jan Fuchs v rozhovoru pro MF Dnes z dubna 2001.

„Byli jsme první v éteru, kdo se začal seriózním seznamováním zabývat. Na rozhlasových vlnách hledají na rozdíl od internetových partnery hlavně starší a konzervativnější posluchači, kteří možností počítačové sítě příliš nedůvěřují. Rozhlas má s internetem jedno společné: alespoň do jisté míry zaručuje anonymitu. Internet je způsob, jakým člověk formuluje myšlenku. V rozhlase se také musíte spolehnout na to, co vám někdo o sobě řekne. Je tam sice absolutní obrazová anonymita, ale podle hlasu si můžete toho člověka vybatit. Jeho hlas může nebo nemusí být sympatický. Pořád bude dost lidí, kteří o internet nemají zájem... Posluchači naší seznamky, stejně jako mládež na internetu, tvoří určitou komunitu... Do vysílání nesmí nikdo říct jméno, adresu nebo telefonní číslo, posluchači jej znají jenom podle hesla, na něž mohou posílat dopisy. Na prvním místě je bezpečnost našich klientů. Moderátoři soukromých stanic, jež s takovými pořady přišly později, rovnou vykřikovali adresy do vysílání. Někdy však takové jednání může být nebezpečné. Známe dokonce případ vozíčkářky, kterou kvůli takovému neuváženému zveřejnění adresy obtěžoval deviant... Rozhlasovou seznamku vyhledávají většinou lidé, kteří jsou osamělí nebo se samoty obávají. Seznamování také berou vážněji než chatující mládež. Každý měsíc tak přijde na adresu Českého rozhlasu více než tři sta dopisů. Aktivnější jsou v tomto směru ženy. Na čtyři až pět žen připadá jeden muž... Nejvíce se v rozhlasových inzerátech objevuje touha po spolehlivosti, věrnosti, ale hlavně si lidé přejí tolerantního partnera. Tolerantního člověka si vedle sebe představuje více než polovina našich klientů. Úspěšnost rozhlasové